

РОЗДІЛ 5.

ОБГОВОРЕННЯ, ДИСКУСІЇ, АКТУАЛЬНО

УДК 340

DOI 10.31732/2708-339X-2023-07-102-112

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ В УКРАЇНІ

Француз- Яковець Т.А.,

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових дисциплін
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м.Київ, вул. Табірна, 30-32,03113, Україна
e-mail: tafrantsuzya@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-9138-5385*

Нізруца О.О.,

*аспірант Університету «КРОК»,
м. Київ, вул. Табірна, 30-32,03113,Україна
e-mail: nihrutsaoo@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-9138-5385*

CURRENT PROBLEMS OF LEGISLATION IN THE FIELD OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN UKRAINE

Frantsuz-Yakovets T.A.,

*doctor of Laws Sciences, Professor, Professor of Department of State Legal Disciplines,
“KROK” University, st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
e-mail: tafrantsuzya@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-9138-5385*

Nihrutsa O.O.,

*PhD student, “KROK” University,
st. Tabirna, 30-32, 03113, Kyiv, Ukraine
e-mail: nihrutsaoo@krok.edu.ua
ORCID: 0000-0002-9138-5385*

Анотація. Дана наукова стаття присвячена розгляду актуальної проблеми законодавства у сфері спорту.

Обґрунтовано, що сьогодні залишається проблемним визначення місця спортивного права у правовій системі України. Як наслідок – переважна більшість спортивних правовідносин залишається нерегламентованою в українському законодавстві.

Аргументовано, що система норм, що регулює питання фізичної культури та спорту, тобто спортивне право – це новий напрям в українській юриспруденції, що охоплює загальні відносини, які виникають у сфері фізичної культури та спорту.

Значення спорту у сучасному світі ґрунтується на визнанні безумовної важливості даної діяльності для людини, держави та суспільства загалом. З позиції гуманізму найвищою цінністю при цьому визнається сама людина, її щастя, здоров'я, свобода та достоїнство, різносторонній та гармонічний розвиток, прояв усіх її можливостей.

Обґрунтовано, що у сучасний період в Україні й у всьому світі зростає роль законодавства, що регулює сферу фізичної культури та спорту. Фізичне виховання громадян в нашій країні є невід'ємною частиною здорового життя населення і предметом особливої уваги з боку держави, що зумовлює необхідність більш

глибокого вивчення та розуміння внутрішньої логіки та закономірностей розвитку правових норм, сукупність яких наразі поєднується у систему спортивного права.

Автором виділено та проаналізовано основні напрями розвитку законодавства у сфері спорту та окреслено головні проблемні аспекти.

Виокремлено основні недоліки чинного законодавства у сфері та спорту та наведено актуальні напрями розвитку законодавства у сфері спорту в Україні, спортивного права як галузі права.

У статті відзначено, що незважаючи на те, що у світі вже давно існує спортивне право як окремий напрям юриспруденції, а в Україні законодавство щодо правового регулювання суспільних відносин у сфері фізичної культури й спорту лише формується.

Ключові слова: спорт, фізична культура, законодавство, спортивне право, сфера регулювання.

Формул: 0; **рис.:** 0, **табл.:** 0, **бібл.:** 16

Annotation. This scientific article is devoted to the examination of the important issue in sports legislation.

It is substantiated that today the determination the place of sports law in the legal system of Ukraine is problematic. As a result, the vast majority of legal relations in this sphere remain unregulated in Ukrainian legislation.

It is argued that the system of norms regulating the issue of physical culture and sports, i.e. sports law, is a new direction in Ukrainian jurisprudence, covering the general questions that arise in the field of physical culture and sports.

The importance of sports in the modern world is based on the recognition of the unconditional importance of this activity for individuals, the state and society in general. From a of humanistic perspective, the highest value is placed on the individuals, their happiness, health, freedom and dignity, versatile and harmonious development, manifestation of all his capabilities. It is substantiated that in the modern period in Ukraine and throughout the world the role of legislation regulating the sphere of physical culture and sports is growing. Physical education of citizens in our country is an integral part of the healthy life of the population and the subject of special attention from the state, which necessitates a deeper study and understanding of the internal logic and regularities of the development of legal norms, the totality of which is currently combined into the system of sports law.

The author highlighted and analyzed the main directions of the development of legislation in the field of sports and outlined the main problematic aspects.

The main shortcomings of the current legislation in the sphere of sports are singled out, and the current directions of the development of legislation in the sphere of sports in Ukraine, sports law as a branch of law are given.

The article notes that, despite the fact that sports law has long existed in the world as a separate area of jurisprudence, in Ukraine the legislation on the legal regulation of social relations in the field of physical culture and sports is only being formed.

Keywords: sport, physical culture, legislation, sports law, sphere of regulation.

Formulas: 0; **figs:** 0, **tables:** 0, **bibliography:** 16

Постановка проблеми. Згідно ст. 1 Конституції України наша держава визначається в якості «суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави» [1]. Тобто Україна, проголошуючи себе правовою та соціальною державою, визнає права та свободи людини та громадянина найвищою цінністю і бере на себе зобов'язання проводити таку соціальну політику, яка спрямована на створення умов, що забезпечують гідне життя та вільний розвиток кожної людини. Виходячи з цього повинні визнаватись, дотримуватись та гарантуватись права людини у всіх сферах суспільного життя, в тому числі і у сфері спорту.

Якщо розглядати поняття гідного життя, то одним із його складових є право кожного на охорону свого здоров'я, яке може бути забезпечене у тому числі і за допомогою занять фізкультурою та спортом. Конституція України гарантує кожному громадянину право на охорону

здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Це право забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава повинна створювати умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога повинна надаватися безоплатно. Крім того, держава повинна дбати про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечувати санітарно-епідемічне благополуччя.

Вільний розвиток людини неможливо собі уявити без її права на вибір роду своєї діяльності, в тому числі занять спортом.

У зв'язку з тим, що в даний час спорт набуває все більшого значення в системі культурних цінностей суспільства і стає важливим фактором підвищення здоров'я громадян та їх соціальної адаптації в сучасному світі, необхідне чітке

і якомога повніше правове регулювання відносин у сфері фізичної культури та спорту. Цей особливий вид суспільних відносин є самостійним предметом регулювання комплексної галузі спортивного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням щодо правового регулювання фізичної культури і спорту як з теоретичної, так із практичної сторони, а також щодо закономірностей розвитку спортивного права в Україні присвячено велику кількість наукових праць багатьох науковців.

Науково-теоретичну базу для написання даної статті склали праці: А.М. Апаров, О.Г. Бортнік, М.К. Галянтич, Г.О. Гаро, А.О. Двігун, З.П. Дупінська, О. Завальнюк, А.В. Коструба, О.О. Кушнір, О.А. Моргунов, М. Саннікова, М.А. Тіхонова, А.О. Фальковський, О.І. Чокля та ін.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. В Україні організація та проведення відповідних спортивних заходів не можуть розглядатися відокремлено від масштабного комплексного завдання державного значення – створення результативного законодавчого забезпечення сфери фізичної культури і спорту. В свою чергу, цим і актуалізується багато складних питань щодо проведення підготовки даних заходів, які неможливо ефективно вирішувати в рамках чинного національного законодавства з питань спорту. Усе це і зумовлює актуальність потреби у пошуку, переосмислення, дослідження, виявлення проблемних питань, оцінки способів та напрямів удосконалення чинного законодавства у сфері фізичної культури і спорту.

Формулювання мети статті.

Метою статті є характеристика основної нормативно-правової бази у сфері фізкультури та спорту, а також виокремлення основних проблем у цій сфері. Аналіз наукових позицій та шляхів їх вирішення з питань правового регулювання сфери фізичної культури і спорту в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, спортивне право

існує багато років у багатьох країнах світу, однак в Україні ця галузь права лише починає розвиватися. Тому сьогодні залишається проблемним визначення місця спортивного права у правовій системі України. Як наслідок – переважна більшість спортивних правовідносин залишається нерегламентованою в українському законодавстві.

На сьогодні в Україні, як зауважує М. Саннікова, структурні елементи системи законодавчого регулювання у сфері фізичної культури і спорту включають наступне [2, с. 38]:

- національне законодавство, яке включає норми Конституцію України, Закони України «Про фізичну культуру і спорт», «Про підтримку олімпійського, паралімпійського руху та спортувищих досягнень в Україні», «Про антидопінговий контроль у спорті» та ін. У дану групу можна віднести і низку підзаконних нормативно-правових актів, указів Президента України, постанови Кабінету Міністрів України тощо, що містять норми спортивного права;
- міжнародне законодавство, зокрема документи міжнародних, міждержавних організацій, міжнародні конвенції, загальновизнані принципи і норми міжнародного права, міжнародні договори з питань спортивної діяльності (Угода про співробітництво між Міністерством оборони України та Федеральним Департаментом оборони, захисту населення та спорту Швейцарської Конфедерації; Міжнародна конвенція проти апартеїду в спорті, Європейська конвенція про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, зокрема, футбольних матчів; Угода про співробітництво в галузі фізичної культури і спорту держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав, Міжнародна конвенція про боротьбу з допінгом у спорті та інші);

- нормативні документи громадських та інших організацій сфери фізичної культури і спорту та їх об'єднань (кодекси, регламенти, правила, статuti);
- законодавчі акти міжнародних організацій у сфері спорту, їх угоди з міждержавними організаціями, державами і між собою, політичні та рекомендаційні документи глобальних або регіональних міжнародних конференцій із спорту;
- моральні норми (спортивна етика, Кодекс честі олімпійця та ін.).

Необхідністю у розвитку фізичного виховання до недавнього часу була розробка правового регламентування самого процесу та подальше поглиблення, підвищення якості, ефективності роботи установ та органів у спорті.

Сьогодні ми бачимо, що основні завдання законодавства у сфері спортивної діяльності включають:

- функціонування самої системи фізичної культури та спорту, її правові гарантії;
- захист прав громадян, надання їм можливості заняття спортом;
- відповідальність та правове регулювання відносин;
- договірні відносини суб'єктів, що беруть участь;
- кримінально-правові аспекти спортивної діяльності.

Спортивна діяльність регулюється нормами конституційного, цивільного, трудового, кримінального, а також міжнародного права.

Варто зазначити, що в науковому середовищі існують різноманітні погляди на доцільність систематизації норм, якими регулюються відносини у сфері фізичної культури і спорту.

Зокрема А.М. Апаров у своїй роботі визначає за своїм характером фізкультурно-оздоровчу та спортивну діяльність публічно-приватною, а спортивне право України – як комплексну галузь права, якій притаманно поєднання приватних і публічних механізмів правового регулювання, а також особливий правовий режим, який являється одним із

системо утворюючих факторів даної галузі права [3, с. 12].

Окремі дослідники зазначають, що спортивне право має публічно-приватний характер тому що, з однієї сторони, суспільні відносини, що складають його предмет, виникають на основі цивільних і трудових договорів, а з іншої сторони – є суспільними відносинами у сфері управління спортом, оподаткування спорту тощо. У свою чергу цивільний або трудовий договори є підґрунтям виникнення, розвитку та припинення спортивних правовідносин, а тому приватний аспект має відношення до найбільшої групи суспільних відносин, які виникають за участю суб'єктів спортивного права [4].

У своєму дослідженні З.П. Дубінська визначає сферу регулювання спортивного права з урахуванням окремих аспектів, які можна розглядати як елементи спортивного права, а саме: засади державного управління фізичною культурою і спортом; фізичну культуру і спорт; правове забезпечення суспільних фізкультурно-спортивних об'єднань; правове регулювання сфери студентського спорту; правове регулювання професійного спорту; правове регулювання дитячо-юнацького спорту; правовий статус спортсменів, тренерів та інших учасників спортивної діяльності; правові аспекти організації та проведення спортивних змагань; регулювання податкових відносин у сфері спорту; міжнародне співробітництво у сфері спорту, олімпійське право, спортивний арбітраж, спортивне суддівство та спортивну відповідальність (відповідальність у сфері спорту); право інтелектуальної власності у сфері спортивної діяльності [5, с. 43].

На думку О.І. Чокля та А.О. Фальковського, запорукою гармонійного розвитку усієї сфери є саме збалансований диспозитивний метод регулювання фізкультурно-спортивних відносин за аналогією провідних країн Європи (Франції, Німеччини та ін.) із поєднання зі сторони публічних адміністрацій (з чітким розподілом управлінських функцій публічних органів та органів місцевого

самоврядування) поєднанням щодо створення належних умов для залучення населення у зайняття фізичною культурою і спортом імперативного методу [6, с. 4].

Отож, дані обставини свідчать не лише про значний розвиток правовідносин у сфері фізичної культури та спорту, але також і про необхідність приведення у відповідність їм спортивного законодавства. Сама ж галузь спортивного законодавства, самостійний характер якої підтримується далеко не усіма вченими та практиками, сформувалася, в тому числі через підвищену увагу до даної сфери, що приділяється останніми роками. Причому розростання та постійна трансформація спортивного законодавства, що визначили значний поштовх у розвитку спортивного права, висувають на порядок денний питання щодо подальшої систематизації спортивного законодавства.

На наш погляд, систематизація нормативно-правових актів, хоча іманентно не призводить до розробки нових норм права, проте на сучасному етапі виступає одним із ключових напрямів законодавчої діяльності. Це, в свою чергу, є актуальним для країн континентальної правової сім'ї, до яких належить і Україна.

Вважаємо за необхідне виділити та проаналізувати окремі напрями розвитку законодавства у сфері фізичної культури та спорту в Україні та окреслити основні проблемні аспекти у даній сфері.

Помітним напрямом, який суттєво впливає на розвиток спортивного права, як у нашій країні, так і у більшості країн світу, є посилення розвитку спортивного права та «Lex sportiva».

У свою чергу існує кілька концептуальних підходів щодо визначення розуміння та змісту *lex sportiva*, аж до повного заперечення обґрунтованості виділення окремої системи *lex sportiva*.

Деякі автори, як зазначає Франк Латті, взагалі ототожнюють поняття «спортивне право» і «*lex sportiva*», використовуючи друге поняття як «мудріший і елегантніший синонім поняття «спортивне право» [7, с. 32].

На думку Еріка Локена, «*lex sportiva* можна розглядати як зведення правил, що

регулюють організацію спортивних заходів», при цьому, як зауважує автор, «спортивні контракти у футболі врегульовані насправді міжнародним спортивним правом» [8, с. 45].

Варто зазначити, що норми *lex sportiva* не мають загальнообов'язкової юридичної сили, протемають певну нормативну силу і є обов'язковими для дотримання чи виконання учасниками спортивних відносин під загрозою настання щодо них несприятливих наслідків та застосування щодо них санкцій у рамках системи суспільних відносин, врегульованих *lex sportiva*, перенесення яких обов'язково та обґрунтовано в силу взятих зазначеними учасниками на себе відповідних зобов'язань при входженні до предметної сфери регулювання *lex sportiva*.

Таким чином, вважаємо, що *lex sportiva* – це об'єднання комплексів позаправової нормативної регламентації (недержавних невлadних регуляторів різного за своєю природою походження) в галузі спорту. Особливість структури *lex sportiva* полягає також у тому, що це конвергентне мережеве об'єднання комплексів позаправової нормативної регламентації в галузі спорту увінчане системною «надбудовою» на міжнародному рівні, великими самостійними підсистемними комплексами якої є норми Міжнародного олімпійського комітету та інших міжнародних спортивних організацій.

Підвищення ролі міжнародного спортивного права, на нашу думку, слід назвати відокремленим напрямом щодо регулювання спортивного законодавства, адже міжнародне спортивне право вже давно є сформованим та визнаним.

Так, базу міжнародного спортивного права, як зауважує М.А. Тіхонова, складають міжнародні документи загального характеру, загальновизнані засади міжнародного законодавства і міжнародні договори загального характеру (які містяться у деклараціях і резолюціях Генеральної Асамблеї ООН, статутах Організації Об'єднаних Націй, документах інших організацій із найбільш загальних і глобальних питань міжнародного

правопорядку, багатосторонніх договорах (конвенціях), рішеннях Міжнародного суду). Спеціальні ж норми міжнародного спортивного права містяться в договорах, що стосуються безпосередньо міжнародної спортивної діяльності [9, с. 211-212].

Чільне місце також, як відзначає О.А. Моргунов, посідають міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, які є частиною національного законодавства і застосовуються в порядку, передбаченому для норм національного законодавства. До числа таких слід віднести Загальну декларацію прав людини, Європейську культурну конвенцію, Антидопінгову конвенцію [10, с. 628].

Ми вважаємо, що у вузькому значенні, міжнародне спортивне право можна визначити як систему міжнародно-правових норм, що регулюють на універсальному та регіональному рівнях міжнародне співробітництво суб'єктів міжнародного права у галузі спорту.

Іншим напрямом розвитку законодавства у сфері фізичної культури і спорту в Україні є підвищення децентралізації управління. Вважається, що децентралізація сприяє вирішенню проблем країн, що розвиваються, адже вона стимулює розвиток локальної політики та підвищує рівень політичної участі громадян, завдяки необхідності виробляти та реалізовувати політичні рішення на місцях.

У свою чергу, децентралізація полягає в передачі певного об'єму владних повноважень компетентними суб'єктами управлінського впливу іншим структурним одиницям, наділеними необхідними правами, обов'язками та ресурсами.

Залучення держави до сфери фізичної культури і спорту, як відзначає А.О. Двігун, залежить від наступних факторів: історичних традицій, політичних й соціально-економічних умов, типу державного управління, демографічних й освітніх характеристик, системи суспільних і культурних цінностей. Причому на окремих етапах розвитку тієї чи іншої держави дії цих факторів оцінюються по-різному. До того ж

пануюча в країні ідеологія є досить вагомим фактором, яка здебільшого визначає модель розвитку фізичної культури та спорту й організаційну структуру національного спортивного руху [11, с. 127].

Також, зважаючи на історію країн, їхні географічні особливості, рівні розвитку, культури й підходи до державного управління, децентралізація як концепція набуває багатьох форм. Окрім того, на користь децентралізації існують вагомі аргументи повноважень як у державному управлінні фізичною культурою і спортом, так і в питаннях регулювання.

Слід відмітити, що за умови, коли передбачається створення необхідних умов для гармонізації економічних інтересів партнерів держави – представників приватних і громадських організацій, а також споживачів фізкультурно-спортивних послуг, стає лише тоді більш ефективним державне регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту.

На наш погляд, запровадження європейського досвіду державного управління в Україні в умовах децентралізації є доцільним за умов більш детального вивчення аспектів кращих управлінських методів та систем, що ефективно зарекомендували себе у розвинутих зарубіжних країнах, особливо у сфері спорту.

Підвищення ролі саморегулювання у спорті є також невід'ємним напрямом законодавчого регулювання у даній сфері. На сьогоднішній день в Україні основною формою організації самодіяльного фізкультурно-спортивного руху є створення при професійних спілках або за участю інших заінтересованих організацій, відомств і установ, добровільних спортивних товариств. До того ж у якості нової сучасної форми організації низової структури даної галузі виступають також групи фізичної культури на підприємствах, в установах, навчальних закладах, а також спортивні клуби.

З-поміж поширення різноманітних видів фізичної культури і спорту серед усіх

прошарків населення, чільне місце в даному процесі займають добровільні фізкультурно-спортивні товариства. До того ж, на перший план виходить пошук оптимальної моделі взаємовідносин органів публічного управління з відповідними громадськими організаціями, в тому числі із добровільними спортивними громадськими об'єднаннями.

Тобто все більше державою передається значна кількість своїх повноважень саморегулювальним організаціям. Особливо це стосується сфери професійного спорту. Наприклад, усі учасники згідно Статуту Української асоціації футболу повинні звертатися за захистом порушених прав виключно в органи футбольного правосуддя (Палата з вирішення спорів Української асоціації футболу та Спортивний арбітражний суд у м. Лозанна, Апеляційний комітет Української асоціації футболу, Контрольно-дисциплінарний комітет Української асоціації футболу).

Однак, як зазначають М.К. Галянтич та А.В. Коструба, що у сфері професійного спорту порядок розгляду іншого виду спорів не систематизований та знаходиться поза локальним правовим регулюванням. До того ж використання традиційних юрисдикційних способів вирішення спорів, в силу специфіки даних відносин, є недостатнім або малоефективним [12, с. 10].

Очевидним на довгострокову перспективу напрямом розвитку законодавства у сфері фізичної культури і спорту є також розвиток пов'язаних зі спортом розділів авторського та інформаційного права, підвищення законодавчого регулювання забезпечення безпеки у спорті, в тому числі розвиток в області професійного та особливо екстремального спорту, страхового права.

Слід відзначити, що основоположним у спортивному праві є Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [13], який визначає «правові, соціальні, економічні й організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, участь державних органів, посадових осіб, а також підприємств,

установ, організацій незалежно від форм власності у зміцненні здоров'я громадян, досягненні високого рівня працездатності та довголіття засобами фізичної культури і спорту».

Тобто даний закон визначає законодавство України про фізичну культуру і спорт, зосереджує увагу на положеннях, що регулюють права громадян, засади державної політики, державне управління; повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики, суб'єкти сфери фізичної культури і спорту, а також містить положення про організаційне, кадрове, фінансове та інше забезпечення діяльності, можливість здійснення міжнародного співробітництва у сфері фізичної культури і спорту, а також відповідальність у випадку порушення законодавства у даній сфері.

Проте, як зауважує О. Завальнюк, незважаючи на своє концептуальне значення, нині чинний Закон України «Про фізичну культуру і спорт» не систематизує норми спортивного права, як це має місце у кодифікованих галузевих актах. Безумовно все це ускладнює регулювання спортивних правовідносин, породжує до одних і тих самих відносин затвердження неоднорідних вимог [14, с. 140].

Також варто зазначити, що склалася в державі досить невизначена ситуація із спортивним правом при наявності основних законодавчих документів, тому що не визначено навіть методологічно суть даного поняття. Незважаючи на те, що у світі вже давно існує спортивне право як окремий напрям юриспруденції, а в Україні законодавство щодо правового регулювання суспільних відносин у сфері фізичної культури й спорту лише формується.

У свою чергу, до характерних недоліків законодавства спортивної сфери можемо віднести: відсутність належної системності та внутрішніх взаємозв'язків у площині правового регулювання фізичної культури та спорту; велика кількість прогалин у законодавстві, у тому числі й ступінь відставання суб'єктів України у цій

галузі; неповна забезпеченість підзаконними актами основних законодавчих, що в свою чергу повинна формувати єдиний портфель спортивного законодавства у державі.

Варто також відзначити, що створення третейських судів залишається актуальною проблемою законодавства у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Незважаючи на прийняття у 2004 році Закону України «Про третейські суди» [15], однак його норми не поширюються на сферу спортивної діяльності дотепер. На наш погляд, такого роду ситуація на захист прав наших спортсменів негативним чином впливає як у межах держави, так і на міжнародній арені.

З цією метою, ми погоджуємось із твердженням М.А. Тіхонова та О.Г.

Бортнік, що доцільно створити окремий орган – третейський суд – з розгляду усіх спортивних спорів (трудових, цивільних, господарських, спортивних) з усіх видів спорту, задля приведення до відповідності корпоративних норм спортивних організацій Конституції України [16, с. 12].

У контексті даної проблеми сьогодні в Україні сформувався потреба підготовки фахівців для галузі спортивного права. У закладах вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю відсутні програми навчальних дисциплін, які могли б дати уявлення майбутнім фахівцям сфери фізичної культури і спорту щодо сутності спортивного права, порядку розгляду спортивних спорів у спортивних арбітражних судах тощо. У зв'язку з цим вбачається за доцільне на законодавчому рівні вирішити питання про створення спеціальної підготовки фахівців зі спортивного права, у тому числі суддів спортивних арбітражних судів. Це, в свою чергу, забезпечить успішну конкуренцію нашої держави у міжнародній спортивній спільноті та оптимальну організацію внутрішнього ринку й професійного спорту загалом.

Наявність специфічної системи спортивного законодавства України об'єктивно підтверджує необхідність систематизації законодавства, яка

забезпечить належне праворозуміння та правозастосування у даній сфері.

Висновки. Отже, на основі всього вищезазначеного можна зробити висновок про те, що відносини у сфері фізкультури та спорту регулюються українським законодавством досить змістовно та детально, висвітлюються практично всі моменти щодо даних соціально-культурних категорій. Питання у сфері фізичної культури та спорту регулюються великою кількістю законів, а також різними підзаконними актами, міжнародними договорами та загалом відповідають ситуації, що існує на даний момент у суспільстві. Тобто для успішного розвитку цієї сфери в Україні існує достатня нормативно-правова база, однак таке регулювання здійснюється великим за обсягом, але значною мірою неупорядкованим масивом правового матеріалу, який охоплює як національне, так і міжнародне законодавство. Однак, незважаючи на це, ряд проблем у законодавстві на даний момент все-таки має місце.

Тому, задля вирішення зазначених проблем, на наш погляд, доцільно запровадити такі заходи:

- створення нової національної системи фізкультурно-спортивного виховання населення;
- розробка та реалізація комплексу заходів щодо пропаганди фізичної культури та спорту як найважливішої складової здорового способу життя;
- модернізація системи фізичного виховання різних категорій та груп населення, у тому числі в освітніх закладах професійної освіти.

Окрім того, наявність великої кількості нормативно-правових актів у сфері фізичної культури і спорту викликає плутанину в їх застосуванні, а деякі норми законів дублюють одна одну, інші ж є застарілими та малоефективними.

У зв'язку з цим, до ряду актуальних напрямів розвитку законодавства у сфері спорту в Україні, спортивного права як галузі права, можна віднести:

- розробка кодифікованого правового акта (Спортивного кодексу України), здатного повноцінно регулювати суспільні відносини у сфері спорту;
 - вдосконалення кадрової підготовки та підвищення кваліфікації працівників, задіяних у сфері фізичної культури та спорту;
 - боротьба з явищами політизації спорту;
 - створення та подальший розвиток правового інституту захисту державних інтересів у спортивній сфері, а також захист прав учасників правовідносин у сфері спорту на міжнародному рівні;
 - підвищення загальнодоступності спорту (наприклад, шляхом залучення некомерційних організацій до процесу формування спортивної інфраструктури);
 - розробка сучасної ефективної системи правового моніторингу задля забезпечення спостереження за сферою спортивного регулювання на усіх рівнях.
- У підсумку також необхідно відзначити, що важливо здійснити систематизоване нормативно-правове регулювання такої масштабної сфери життя, як спорт у вигляді формування окремої правової галузі спортивного права.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Саннікова М. Актуальні проблеми правового регулювання та законодавства у сфері фізичної культури та спорту в Україні. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2019. № 3(71). С. 37-42. URL: <http://journals.urau.ua/index.php/1991-0177/article/view/171267/171505> (дата звернення 01.02.2023)
3. Апаров А.М. Концепція спортивного права: огляд ключових аспектів. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Правознавство. 2017. Т. 22. Вип. 1 (30). С. 6–19.
4. Гаро Г.О., Кушнір О.О. Спортивне право: огляд національного законодавства і міжнародних стандартів. URL: https://protocol.ua/ua/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/ (дата звернення 01.02.2023)
5. Дубінська З.П. Особливості регулювання правовідносин у сфері спорту в Україні: теоретико-правовий підхід: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі 081 – Право. Львів. 2021. 216 с.
6. Чокля О.І., Фальковський А.О. Специфіка державно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. Випуск 2(31). С. 3-9. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/554/767> (дата звернення 01.02.2023)
7. Latty F. La lex sportiva: recherche sur le droit transnational. Préface de Jacques Rogge, avant-propos d'Alain Pellet. Leiden (The Netherlands). Boston: Martinus Nijhoff Publishers. 2007.
8. Loquin E. L'internationalisation des contrats sportifs. Les contrats des sportifs. L'exemple du football professionnel. G. Simon (dir.). Paris: PUF. 2003. P. 33–45.
9. Тіхонова М.А. Огляд джерел міжнародного спортивного права. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2012. № 3. С. 209–216. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03\(62\)2012/3_12_31.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03(62)2012/3_12_31.pdf) (дата звернення 01.02.2023)
10. Моргунов О.А. Поняття та система джерел спортивного права. Форум права. 2011. № 2. С. 624–629.
11. Двгійун А.О. Механізми розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації. Актуальні проблеми економіки. 2020. № 6 (228). С. 125-132. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/6.20._topic_Dvihun-A.A.125-132.pdf (дата звернення 01.02.2023)
12. Галянтич М.К., Коструба А.В. Поліваріативність розгляду спорів у сфері професійного спорту: дискусійні питання. Lex Sportiva. 2021. Випуск 1. С. 8-12. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11925/1/4-Текст%20статті-3-1-10-20220127%20%281%29.pdf> (дата звернення 01.02.2023)
13. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-XII. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 14. Ст. 80.
14. Завальнюк О. Юридичні засади регулювання сучасної спортивної діяльності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. 2014. Вип. 26. С. 134-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2014_26_22 (дата звернення 01.02.2023)

15. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 року № 1701-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 35. Ст. 412.
16. Тіхонова М.А., Бортнік О.Г. Право на судовий захист учасника професійних спортивних відносин та його реалізація. *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. № 3 (03). С. 46–52.

References:

1. Constitution of Ukraine dated June 28, (1996) No. 254k/96-VR. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, no. 30, art.141.
2. Sannikova M. (2019) Actual problems of legal regulation and legislation in the field of physical culture and sports in Ukraine. *Slobozhans'kyu naukovo-sportyvnyy visnyk*. Vol. 3(71). pp. 37-42, available at: <http://journals.uran.ua/index.php/1991-0177/article/view/171267/171505> (Accessed 1 February 2023)
3. Aparov A.M. (2017) The concept of sports law: an overview of key aspects. *Visnyk ONU im. I.I. Mechnykova. Pravoznnavstvo*. Part 22, vol. 1 (30), pp. 6–19.
4. Garo G.O., Kushnir O.O. Sports law: an overview of national legislation and international standards, available at: https://protocol.ua/ua/sportivne_pravo_oglyad_natsionalnogo_zakonodavstva_i_mignarodnih_standartiv/ (Accessed 1 February 2023)
5. Dubinska Z.P. (2021) “Peculiarities of the regulation of legal relations in the field of sports in Ukraine: theoretical and legal approach”, Ph.D. Thesis, Lviv, Ukraine.
6. Choklya O.I., Falkovskyi A.O. (2020) Specifics of state legal regulation of physical culture and sports in Ukraine. *Prykarpats'kyu yurydychnyy visnyk*, vol. 2(31), pp. 3-9, available at: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/554/767> (Accessed 1 February 2023)
7. Latty F. (2007) *La lex sportiva: research on transnational law*. Preface by Jacques Rogge, foreword by Alain Pellet. Leiden (The Netherlands). Boston: Martinus Nijhoff Publishers.
8. Loquin E. (2003) The internationalization of sports contracts. *Athletes' contracts. The example of professional football*. G. Simon (ed.). Paris: PUF. P.33–45.
9. Tikhonova M.A. (2012) Review of sources of international sports law. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo* [Foreign trade: economy, finance, law], vol. 3, pp. 209–216, available at: [http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03\(62\)2012/3_12_31.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2012/03(62)2012/3_12_31.pdf) (Accessed 1 February 2023)
10. Morgunov O.A. (2011) Concept and system of sources of sports law. *Forum prava*, vol. 2, pp. 624–629.
11. Dvgiun A.O. (2020) Mechanisms of development of physical culture and sports in conditions of decentralization. *Aktual'ni problemy ekonomiky* [Actual problems of the economy], vol. 6 (228), pp. 125-132, available at: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/6.20._topic_Dvihun-A.A.125-132.pdf (Accessed 1 February 2023)
12. Galiantych M.K., Kostruba A.V. (2021) Polyvariability of dispute resolution in the field of professional sports: debatable issues. *Lex Sportiva*, vol. 1, pp. 8-12, available at: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11925/1/4-Текст%20статти-3-1-10-20220127%20%281%29.pdf> (Accessed 1 February 2023)
13. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine «On physical education and sports», Data of the Verkhovna Rada of Ukraine, no. 14, art. 80.
14. Zavalniuk O. (2014) “Legal principles of regulation of modern sports activities”. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 18 : Ekonomika i pravo*, vol. 26, pp. 134-142, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2014_26_22 (Accessed 1 February 2023)
15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004), The Law of Ukraine «On arbitration courts», Data of the Verkhovna Rada of Ukraine, no. 35, art. 412.
16. Tikhonova M.A., Bortnik O.G. (2013) The right to legal protection of a participant in professional sports relations and its implementation. *Eurasian Academic Research Journal*, vol. 3 (03), pp. 46–52.

Стаття надійшла до друку 12.02.2023 року